

Valtiovarainministeriö

1/2

Viite:

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 28.8.2017, VM 135:00/2016

Asia:

Ensisijaisesti sähköisesti tarjottavien palvelujen tiekartta -työryhmän lainmuutostarpeita koskeva työryhmäraportti

Totean työryhmän raportista lausuntonani seuraavaa.

Työryhmäraportissa on arvioitu mahdollisuuksia lisätä sähköisen asioinnin käyttöä viranomais-toiminnassa. Lähtökohtana raportille on ollut hallituksen linjaus syyskuulta 2016 jonka mukaan kansalaisten viranomaisasioinnissa tulisi siirtyä käyttämään ensisijaisesti sähköistä viestinvälityspalvelua.

Pidän oikeana mietinnössä esitettyä näkemystä siitä, että asiointia koskevaa lainsäädäntöä tulisi uudistaa ja yhtenäistää ja että sähköisestä asioinnista ei tulisi säätää erikseen.

Käsitykseni mukaan sähköisen asioinnin käyttö tulee muodostumaan pääsääntöiseksi tavaksi toimia riippumatta siitä, otetaanko lainsäädännössä kantaa sähköisen asioinnin ensisijaisuuteen. Mikäli sähköisen asioinnin käytöstä tehdään riittävän helppoa ja selkeää se osa hallinnon asiakkaita joilla on ylipäätään tekniset edellytykset sähköiseen asiointiin tullee käyttämään sähköisiä asiointimuotoja.

En pidä kansalaisten oikeusturvan kannalta perusteltuna ”opt out” ratkaisun käyttöä sen määrittämiseen keille viranomaisen voisi lähtökohtaisesti toimittaa tiedoksiannot ja muut ilmoitukset sähköisesti. Oletettavasti juuri se osa ihmisiä joilla ei ole edellytyksiä sähköisen postilaatikon käyttöön ei myöskään ole edellytyksiä hakea vapautusta sen käytöstä.

Hallinnon palveluperiaatteen toteuttamisen kannalta pidän arveluttavana raportissa esitettyä ajatusta siitä, että sähköisen asioinnin käyttöön ohjattaisiin vaikeuttamalla muiden asiointitapojen käyttöä, esimerkiksi niin että ihmisille pääsääntöisesti ei lähetettäisi paperimuotoisia lomakkeita tai vastauskuoria. Vaikka pääosalla väestöä on oletettavasti nykyisin käytössään jonkinlainen verkkoyhteys ja laite sähköisen sisällön käyttöön se ei vielä tarkoita että kaikilla verkkoyhteyden hankkineilla kansalaisilla olisi mahdollisuus tulostaa verkossa saatavilla olevia lomakkeita saati skannata paperimuotoista aineistoa sähköisesti lähetettäväksi. Viranomaien palveluverkosta on viime vuosikymmenen kuluessa siinä määrin supistettu, että lomakkeen

hakeminen viranomaisen toimipisteestä voi aiheuttaa kohtuutonta rasitusta hallinnon asiakkaille. Oma arvonsa tulee antaa myös kansalaisten vapaudelle valita se tapa jolla viranomaiseen ollaan yhteydessä.

Raportissa esitetyin tavoin oikeushenkilöille asetettavia velvoitteita annettaessa on otettava huomioon oikeushenkilöiden tosiasiallinen luonne. Osa oikeushenkilöistä rinnastuu toimintaedellytystensä osalta luonnollisiin henkilöihin.

Eräänä sähköisen asioinnin laajentamisen yhteydessä esiin tulevana ongelmana jota raportissa ei varsinaisesti ole käsitelty näen epävirallisen avustajan käytön vaikeutumisen. Eri viranomaislomakkeiden täytössä ja tarkistamisessa on perinteisesti turvauduttu osaavampien perheenjäsenten, sukulaisten ja tuttavien apuun ilman valtakirjoja ja virallisia valtuutussuhteita. Sähköisen asioinnin yhteydessä, etenkin jos palvelua käytetään täyttämällä kirjautumisen jälkeen avautuvia verkkopalvelun tietokenttiä joita ei voi esitää palvelun ulkopuolella, tällainen vapaamuotoinen avustaminen on lähes mahdotonta ilman että avustettava yleisten tietoturvaperiaatteiden vastaisesti antaa kirjautumistunnuksensa avustajan käyttöön. Ongelma on vain osin ratkaistavissa virallisilla viranomaisen järjestelmään tallennettavilla valtuutuksilla. Käsitökseni mukaan viranomaisten sähköisiä palveluita kehittäessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei palvelu vaikeuta tällaista epävirallista avustamista.

Oikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Pekka Liesivuori

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
